

Pa pošiljamo prejeman:
za
celo leto naprej 26 K — h
pol leta . . . 13 „ — „
četrť . . . 6 „ 50 „
mesec . . . 2 „ 30 „

V upravnštvu prejeman:
za
celo leto naprej 20 K — h
pol leta . . . 10 „ — „
četrť . . . 6 „ — „
mesec . . . 1 „ 70 „

Za pošiljanje na dom
20 h na mesec.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Naročnine in inserate
sprejema upravništvo v
Katol. Tiskarni, Kopitar-
jeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo,
nefrankovana pisma ne
vsprejemajo.

Uredništvo je v Seme-
niških ulicah št. 2, I., 17

Izhaaja vsak dan, izveniš
nedelje in praznike, ob
pol 6. uri popoldne.

Štev. 5.

V Ljubljani, v sredo 8. januarija 1902.

Letnik XXX.

Učiteljske zahteve.

»Slomškova zveza« je povabila deželnega in državnega poslanca gosp. dr. Žitnika, da na sestanku poroča o »učiteljskih zadevah v deželnem in državnem zboru.« Ker je bil isti dan deželni zbor, je gospod poslanec omejil svoj govor na dve vprašanji, ki sta na učiteljskih shodih že nekaj let na dnevnem redu.

Prvo vprašanje se tiče zboljšanja gmotnega stanja, a drugo jasnega in primernega disciplinarnega zakona.

Prvo vprašanje je državni šolski zakon prepustil deželam. Te naj skrbje za učiteljske plače, a država, oziroma vlada nameščaj učitelje. Pravice torej ima vlada, dolžnosti deželni zbor, oziroma dežela. Znano pa je, da so vse dežele preobložene s stroški za deželno kulturo, ceste, dobrotelne zavode itd. To je vzrok, da dežele doslej niso mogle v isti meri ustredi učiteljskim željam in zahtevam, kakor bi bilo opravičeno in potrebno. Vsak delavec je vreden svojega plačila. In ljudski učitelj, ako se leto in dan vestno trudi z vzgojo otrok, pač zasluži svojemu stanu primerno plačilo. Kranjski deželni zbor je v zadnjih dvanajstih letih dvakrat uravnjal učiteljske plače ter jih tudi nekoliko zboljšal. Prepričan sem, pravi govornik, da bi bil deželni zbor v višji meri zadostil učiteljskim željam, ko bi to dopuščale v resnici žalostne deželne finance. Zato je splošna želja vseh deželnih zborov — tudi kranjski je sklenil resolucijo — naj bi država določila primerno svoto v pokritje učiteljskih plač. To vprašanje torej ni še konečno rešeno; dežele in država bodo morale iskati novih virov, da se uravnajo učiteljske plače primerno potrebam in razmeram.

Popolnoma neosnovano pa je hujskanje gotovih krogov, da je kat.-narodna stranka v deželnem zboru nasprotovala učiteljstvu. To bi bila morala storiti, ko bi jo vodila samo strankarska, politična načela. A to se ni zgodilo, marveč je iz prepričanja obkraj glasovala za to, da se učiteljstvu zboljša gmotno stanje, v kolikor dopuščajo deželna sredstva. Pač pa smo opetovano naglašali,

da sedaj veljavni ljudsko šolski zakoni ne ustrezajo razmeram, ker šole na deželi in one po mestih merijo po enem kopitu. Iz raznih vzrokov pač nihče od šole na deželi ne more istih vspehov zahtevati, kakor od mestnih šol. Dalje tudi ne kaže, da bi vrat na nos že v vsaki vasi ustanavljali nove šole ali razširjali v večrazrednice, dokler ne vemo, s čim naj dežela pokriva vedno rastoče stroške za razne potrebščine. Te pomisleke so pač poslanci izražali, toda vsled tega se jim ne sme očitati sovraštvo do ljudske šole. Preje bi se moglo to trditi o drugih, ki so pred leti prav črno slikali vspehe ljudske šole in naglašali, da dežela že »svojo srčno kri preliva« za šolstvo. Deželni zbor bo torej moral resno razmišljati o tem, kako naj dežela uredi svoje gospodarstvo, da po razmerah ustreza na vse strani.

Drugo pereče vprašanje je j a s e n d i s c i p l i n a r n i z a k o n z a u č i t e l j s k o o s o b j e. Govornik obširneje poroča o dotičnih razpravah v državnem zboru. Letos so vsenemški poslanci Schreiter, Kasper, Pacher in tovariši predložili poslanski zbornici izdelan načrt disciplinarnega zakona. Utemeljujejo ta načrt naglašajo, da so učitelji na milost in nemilost izročeni samovolji šolskih oblastev in raznih polit. strank. V koliko je to istina, pravi govornik, nočem preiskavati, ker bi zašel v politiko, ki pa je izključena na tem zborovanju.

Drugi načrt disciplinarnega zakona je poslanski zbornici predložil bivši dunajski učitelj, sedaj soc.-dem. drž. poslanec Seitz s svojimi tovariši. V formalnem oziru se ta načrt ne loči od Schreiterjevega, a v bistvu pa presega že vse meje, ker zahteva, da bodi učitelj v besedi in pisavi, v šoli in izven šole popolnoma prost, v kolikor dopuščata kaz. zakon.

Oba ta načrta sta se izročila v presojo šolskemu odseku, ki je meseca oktobra in novembra v več sejah razpravljal o njih. Govorili so in označili svoje stališče zastopniki vseh strank, v imenu slovenskih poslancev govornik, v imenu hrvatskih pa posl. Perić. Seje, katerih se je vedno udeleževal naučni minister dr. vitez Hartel s sek.

načelnikom Berntom, so bile večkrat vsled vsenemških in soc.-dem. provokacij jako burne. Vsi govorniki brez izjeme pa so naglašali, da ne zadoščajo za disciplinarno postopanje obstoječi zakoni in da je odlok naučne uprave meseca oktobra 1877 na dež. šol. svete glede dolžnostij in pravic učiteljev večinoma vže pozabljen. Zastopniki poljskih, čeških in drugih avtonomistiških poslancev pa so ob enem naglašali, da imajo deželni zbori, ki vzdržujejo ljudsko šolstvo, pravico rešiti to vprašanje. To je torej zopet kamen ovire.

Konečno je meseca novembra od odseka izvoljeni poročevalci grof Stürgkh na podlagi glavne razprave sestavil načela, po katerih naj bi se rešilo to vprašanje. Načela so v bistvu ta: Sedanje disciplinarne določbe ne zadoščajo, ker so premalo jasne. Treba je disciplinarnega zakona, po katerem bodi okr. šol. svet preiskovalno sodišče, dež. šol. svet razsodišče, a naučno ministerstvo prizivno sodišče. Vlada naj v tem oziru vsem deželnim zborom predloži popolnoma enak načrt disciplinarnega zakona. Dokler ta zakon ni v veljavi, naj se šolska oblastva strogo ravnajo po odloku iz l. 1877.

Meseca decembra pa odsek vsled raznih vzrokov ni še dovršil razprave o teh načelih. Zgodil pa se gotovo po novem letu. Govornik izroči dotične načrte »Slomškovi zvezi«, s prošnjo, naj bi gg. učitelji v tem oziru poročevalcu izrazili svoje pomisleke, oziroma želje, da jih more ob ugodni priliki s svojimi tovariši zagovarjati na pristojnem mestu. (Živahno odobravanje.)

Italija in trozveza.

Znani novoletni govor francoskega poslanika v Rimu Barrère raznim diplomatičkim krogom še sedaj ne da miru. Najbolj vznemirjeni so kajpada italijanski vladni krogi, ker je zunanje časopisje tako naglo izrabilo Barrèrejevo izjavo proti obstoječi trozvezi.

V tej veliki stiski so prišli Italijanom na pomoč dunajski diplomatski krogi, ki objavljajo v raznih listih obširno izjavo, v kateri tolažijo italijanske vladne kroge, da

bodo i nadalje še lahko ostali v trozvezi, čeravno sklenejo kako prijateljsko zvezo s Francijo. Neko pogodbo s francosko republiko je sklenil svojedobno že bivši italijanski zunanji minister Visconti-Venosta. Mogoče je res, da želi poslanik Barrère, ki ima precej ozko zvezo z Gambetto, da bi se čim prej Italija odtrgala od trozveze in se zvezala edino le s Francijo. Tega namena, pravijo dunajski diplomati dalje, pa govor ni dosegel, ker je koncepcija trozveze tako splošne defenzivne narave, da nikakor ne izključuje prijateljskega razmerja enega dela v trozvezi s kako drugo velesilo. Opetovano se je namreč že dokazovalo, da se tudi Avstro-Ogerska niti za las ni oddaljila od določil trozvezne pogodbe, ko je sklenila prijateljsko zvezo z Rusijo ter pogodbo glede Balkana. Diplomacija torej prav nič ne dvomi, da ostane trozveza i nadalje nespremenjena in da se kot taka po preteku sedanje dobe zopet nepremenjeno osnove.

Gotovi krogi konečno tudi zatrjujejo, da je Francija stavila Italiji še nekatere druge predloge, katerih pa Italija, če hoče ostati i nadalje v trozvezi, ne more vsprejeti; vendar jih pa sedaj še ne odklanja, ker hoče s tem pritiskati na Avstro-Ogersko pri sklepanju trgovinskih pogodb.

Aneksija Bosne in Hercegovine.

Pred nekaj dnevi smo pod tem naslovom po poročilih iz Sarajeva posneli razne vesti, glasom katerih se vrše resne priprave za bližnjo aneksijo okupiranih dežel, kateri ne bi nasprotovali ruski vladni krogi.

Sedaj se je pa oglašil dunajski »Fremdenblatt«, ki označuje vse take vesti kot neresnične in pravi, sklicujoč se pred vsem na razne ogerske in francoske liste, mej drugim tole: »Nekateri ogerski listi so posneli to vest po pariškem listu, ki se peča z baje bližnjo aneksijo Bosne in Hercegovine z Avstro-Ogersko in ob tej priliki navaja celo vrsto kombinacij o državnopravnih premembah v monarhiji. Ako kak francoski list, ki ni zadostno poučen o dejanskosti in pravnih razmerah, ki pridejo v tem oziru v poštev, veruje takim pripovedkam, se seveda nihče ne more čuditi. Ker se pa take

LISTEK.

Prvikrat z očetom k zornici.

Srbski spisal Lazar U. Lazarević. — Poslovenil Darinko.

(Dalje.)

Moja mati joče še huje:

»Znam, Mitre, brate«, reče ona nežno, »ali dušmani ti bodo odnesli. Pusti, brate, pri tej naši deci, tiste proklete karte! Ti znaš, da smo si z našimi rokami in s krvavim znojem pridobili ta krov nad glavo, pa da me katerikoli izsesavec iztirajo iz mojega doma?!»

»Pa kdo te tira?«

»Ne tira me nihče, brate, ali iztirjal me bo, ako bodeš delal tako tudi dalje. To je od Boga prokleta rokodelstvo!«

»A jaz sem ti rekel že stokrat, da se mi ne vtikaj v moje stvari in da se mi ne jokaj brez potrebe. Saj mi ni vrana popila pameti, da potrebujem žene — varuhinje!«

Moja plemenita mati na to molči. Duši se. Niti solz nima več. One teko skozi prsi, padajo na srce in kamené.

Dan za dnevom preide, a on hodi vedno

le po starih potih. Donesel je često polne žepe denarja. Izgubljal je tudi. Prišel je često brez prstana, brez ure, brez zlatega pasa. Prinesel je drugič tudi po dve tri ure in po nekoliko prstanov. Nekoč ene čevlje, kožuh, drugič konjsko sedlo; potem zopet dvanajst srebrnih žlic; a nekoč poln sod rakije in vsakovrstnih drugih malenkosti. Enkrat privede zvečer vranca, ravno tistega našega.

Drugo jutro mu je kupil nov komat: jermeni so mu viseli še nižje od kolen in konci so ga bili po čeljustih. Vpregel ga je v voz in moško sedel vanj pa drvil skozi mesto: Rrrrr! da je kar zginil tlak pod nogami.

Mi smo se bili že potolažili, le mati je jokala in skrbela. Kako da ne bi? Trgovina je zanemarjena. Hlapec za hlapcem se odpušča. Vse gre kakor v nesrečni hiši, a denar se trosi kakor dež.

Slednjič začnejo, bogme, tisti njegovi pajdaši zahajati v našo hišo. Zapro se v veliko sobo ter nažgo luč; tu zvone dukati, kadi se tobak, mečejo se karte, a naš hlapec Stojan ne prestane jim peči kave, (drugo jutro pa kaže nekoliko dukatov, katere je dobil za napojnino.) A naša mati sedi z nami

v drugi sobi; oči so ji rdeče, lice blede, roke suhe, tupatam vzdihne: »Bog ti nam bodi prijatelj!«

In tako se on z vsem odtuji od hiše. Vedno molči. Nikdar ne pogleda materi v oči, nas otrok ne boža, nikdar nam ne reče osorne besede, a še manj prijazne. Vedno beži od hiše. Le denarja nam daje, kolikor hočemo. Ako ga prosim, naj mi da, da kupim držalo, izveleče on po celo pest drobiža. Kupoval je vse najboljše jedi, kar jih je bilo v mestu. Moja obleka je bila najlepša v vsej šoli. Ali vendar mi je bilo nekam tako težko, gledajočemu svojo mater in sestro; zelo ste se postarali, bili ste blede, tožni, resni. Nikamor pod solncem nista hodili, celo na godovanje sta šli redkokdaj h komu. Pa tudi k nam so malokdaj zahajale žene, edino le moški so dohajali in to tudi edino le oni »klači« in »razbojniki«, kakor jih je nazivala moja mati. Prodajalnica tudi ni delala. »Mar naj jaz«, rekel je oče, »merim žito za dvajset par? Zato je čifut!« Mati ne sme niti izpregovoriti več. Pravi, da je enkrat rekel:

»Si li slišala, ti, (razumi srbsko!) kar ti hočem povedati: Ako ti meni samemu še enkrat izpregovoriš kaj o tem, hočem si

poiskati drugo hišo in se izseliti; a ti bodi žena, komur hočeš. Zapomni si dobro!«

Molčala je sirota, kakor oblita. Stiskalo se ji je srce, koprnela je dan za dnevom, a vedno molila k Bogu: »Bog ne zapusti me!«

No sedaj vidite, kaj bode iz vsega tega! Neki večer pridejo vsi tisti drugovi. Ž njimi pride tudi neki Pero Zelenbač, trgovec s svinjami, ki, pravijo, trguje s Pešto. Navihal si je brke, lase je razprečkal, a obliko si je pustil celo do lic. Debel v licu, trebušnat v telu postavil si je nekak klobučič po strani, a preko telovnika mu je visela zlata veriga, ravno taka, kakor jo je imel prej oče. Na roki je nosil prstan, bliščal se je, brate, tako, da se ni dal gledati. Gugal se je pri hoji, govoril na debelo in zamolklo, a vedno se smehljal z onimi malimi, kakor žolč zelenimi očmi, da te je prijemal strah, kakor pred kačo.

Prišli so oni, pravim. Stojan gre takoj k ognjišču ter peče kavo!

Vžgali so štiri svetilke. Tobakov dim udari kakor iz dimnika. Pili so kavo, molčali kot Turci, slišal si le drsanje kart in cvenk dukatov.

To je bila strašna noč! (Dalje prih.)

Stanovanje v najem.

Na **Dunajski cesti št. 60** je s februarjem t. l. oddati **čedno stanovanje**: 2 sobi, kabinet, velika kuhinja in shramba za jedi. Na razpolago je tudi perilna kuhinja.

33 3-1

Na dan poroke

se v polici za zavarovanje otrok

26 1-1

zavarovalnega društva za življenje in rente

„GLOBUS-a“

pogojena **dota izplača** brez ozira na prvotno določeno zavarovalno dobo.

Po smrti onega, ki zavarovalnino plačuje, kateremu se pa ni bilo treba zdravniško preiskati dati (oče, mati itd.), ako je zavarovanje vsaj že tri leta trajalo, ni potreba nikomur več plačevati zavarovalnine. Vkljub temu pa **ostane polica v popolni veljavi**.

Prospekti in tarife tudi za vse druge kombinacije zavarovanja za življenje in rente dobivajo se brezplačno pri

generalnem zastopništvu za Kranjsko „GLOBUS-a“

v Ljubljani, Sv. Petra cesta 73 (J. Valentinčič).

Dame in gospodje iz boljših stanov iščejo se kot zastopniki. Nestrokovnjaki se natančno poučujejo.

Razglas.

25 3-2

V **Ilirski Bistrici** na Kranjskem se bode prodajala **konkurzna zaloga blaga** iz konkurza trgovca **Aleksandra Ličan** en bloc — to je po čez — ponudbenim potom onemu, ki bode največ ponudil. Zaloga sestoji iz specerijskega in manufakturnega blaga, dalje iz železnine, moke in žita, in je ta zaloga blaga iz trgovine v Ilirski Bistrici po sodni cenitvi vredna 15.031 K 29 h in od gori navedene zaloge ločena zaloga blaga iz trgovine v Dolenjah 1917 K 4 h.

Za vsako zalogo blaga poslani je posebej pismeno ponudbo najkasneje **do 20. januarja 1902** upravniku konkurzne mase brez kavcije.

Kupnino je plačati takoj po sprejemu ponudbe v gotovini upravniku mase in si upravnik mase izrecno pridrži pravico posamezne ali vse ponudbe sprejeti ali ne, ne da bi moral za to navesti razloge.

Sprejem ali zavrnitev ponudbe naznanila se bodeta pismeno najkasneje **do 1. februarja 1902**.

Popisni in cenilni zapisnik in zaloga blaga more se ogledati **do 20. januarja 1902** med sodnimi uradnimi urami v Ilirski Bistrici. Uprava mase morebitnim kupcem ne jamči ni za množino, ni za kakovost v cenilnem zapisniku navedenega blaga in kupec mora takoj po sprejemu svoje ponudbe na svojo nevarnost in tvežanje prevzeti zalogo blaga.

Upravnik konkurzne mase:

Dr. Alojzij Žnidarič,

c. kr. notar v Ilirski Bistrici.

Pariska svetovna razstava 1900: „Grand Prix“.

Najvišja odlika!

Na 7 prejšnjih razstavah s prvimi darili odlikovano.

Pristno
le, če
na
podplatu

in usta-
novno
leto
1860.

Šent Peterburške
GALDŠE
čevlji za sneg, „Storm Slippers“.

1145 21-18

Vsak dan jih izdela
tovarna

40.000 parov!

Edini kontrahenti: **Messtorff, Behn & Co., Wien, I.**

V Ljubljani so na prodaj pri **J. S. Benedikt, Ernest Jeunekar, A. Kasch, Henrik Kenda, Ivan Kordik, Ant. Leutgeb, Karol Becknagel, A. Schäffer, F. M. Schmitt, Fr. Szantner** itd.

Marija Sattner,

Ljubljana, Dunajska cesta št. 19, II. stop., II. nadstr. (Medijačova hiša),

se priporoča prečastiti duhovščini za

izdelovanje cerkvenih paramentov.

Izdeluje **cele ornate, kazule** v vseh liturgijskih barvah, **pluvijale, obhajilne burze, štote** in vse za službo božjo potrebne stvari. Priproste in najfineje, kakor se glasi naročilo, v svilenem in zlatem vezenju. Prevzame tudi na očila na **bandera** in **baldahine** ter izvršuje vsako vrsto **cerkveno perilo** iz pristnega platna. Vporablja samo dobro blago, cene po mogočnosti nizke, zagotavlja trpežno, vestno delo in hitro postrežbo. Prenovljenje starih paramentov tudi rado-
voljno prevzame.

704 18

Dr. Alojzij Kraut

uljudno naznanja **otvoritev** svoje

odvetniške pisarne

v **Kamniku**

v hiši **gosp. Kende,**

kjer je poprej bila pisarna rajnega dr. Temnikerja.

7 3-2

Denarni promet do 30. sept. 1901:

K 17.006.531-88.

Stanje vlog dné 30. sept. 1901:

K 7.263.956-34.

Ljudska posojilnica

registrov. zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Kongresni trg 2, I. nadstr.

sprejema hranilne vloge od vsakega, je li njen zadružnik ali ne, in jih obrestuje po

4 1/2 %

brez kakega odbitka, ker plačuje rentni davek iz svojega.

Uradne ure vsak delavnik od 8. do 1. ure.

1084 22

P. n.

Velecenjenemu občinstvu, prijateljem in znancem uljudno naznanjam, da sem svojo trgovino v Mariboru prodal in da sem

== v Ljubljani na Marijinem trgu št. 1 ==

z novim letom pričel na novo založeno

trgovino s suknenim, manufakturnim in modnim blagom.

Opirajoč se na moje večletne direktne zveze s prvimi tovarnami v naši stroki, možno mi je vsakemu z dobrim blagom po najnižji ceni pošteno postreči.

Blagohotni naklonjenosti, kakor tudi k obilnemu obiskovanju moje trgovine se udano priporočam

13 (2-2)

s spoštovanjem

Franc Dolenc.